

*Каленський А. А., кандидат педагогічних наук,
доцент, НУБіП України (м. Київ)
Мараховський І. М., магістрант спеціальності
«Педагогіка вищої школи», НУБіП України (м. Київ)*

ВИВЧЕННЯ ТА АНАЛІЗ ПРАКТИКИ ЗДІЙСНЕННЯ ТЕСТОВОГО КОНТРОЛЮ ДИСЦИПЛІНИ «ТРАКТОРИ І АВТОМОБІЛІ»

У статті розглядається практика здійснення тестового контролю на прикладі дисципліни «Трактори і автомобілі» Відокремленого структурного підрозділу Агротехнічного коледжу Уманського національного університету.

Ключові слова: контроль знань, дидактичні принципи контролю знань, тестовий контроль.

В статті рассматривается практика осуществления тестового контроля знаний на примере дисциплины «Тракторы и автомобили» Отдельного структурного подразделения Агротехнического колледжу Уманского национального университета.

Ключевые слова: контроль знаний, дидактические принципы контроля знаний, тестовый контроль.

The practice of knowledge test control based on an example of course "Cars and Tractors" which is taught by separate department of Agrrotechnical College of Uman National University is considered in this article.

Key words control of knowledge, didactical control principles of knowledge, test control.

Для оцінювання знань майбутніх спеціалістів необхідно використовувати сучасні методи оцінювання рівня знань, умінь і навичок студентів. Одним із таких методів контролю знань є тестовий контроль. Інтерес до застосування тестових завдань у навчальному процесі серед викладачів та студентів безупинно зростає. Адже застосування тестового контролю, як складової діагностики якості вищої освіти, сприяє об'єктивному оцінюванню, активізації навчального процесу.

Питання пов'язані з загальними принципами, функціями, видами, методами і формами контролю результатів навчання досліджували В. Аванесов, В. Беспалько, К. Делікатний, К. Інгенкамп, Ч. Купісевич, І. Лернер, Д. Лордкіпанідзе, В. Оконь, В. Онищук, П. Підкасистий, І. Підласий, Д. Румянцева, М. Скаткін, Н. Талізін та ін.

Метою нашого дослідження є спроба проаналізувати ставлення викладачів і студентів до застосування тестового контролю при освоєнні дисципліни «Трактори і машини».

До основних завдань системи контролю якості підготовки фахівців відносять:

- визначення рівня прояву та розвитку системи компетенцій особистості студентів;
- виявлення, перевірка та оцінювання рівня здобутих знань, умінь та навичок студентів і якості засвоєння ними навчального матеріалу з конкретної дисципліни на всіх етапах навчання;

- порівняння фактичних результатів навчально-пізнавальної діяльності із запланованими;

- оцінювання відповідності змісту, форм, методів і засобів навчання до мети та завдань підготовки фахівців відносно галузевій компоненті державних стандартів освіти з певного напрямку підготовки або спеціальності;

- стимулювання систематичної самостійної роботи та пізнавальної активності студентів;

- виявлення і розвиток творчих здібностей, підвищення зацікавленості у вивченні навчального матеріалу;

- оцінювання ефективності самостійної, індивідуальної роботи студентів, їхнього вміння працювати з навчальною, довідковою, методичною літературою;

- виявлення кращого досвіду та розроблення заходів для підвищення якості навчання шляхом впровадження у навчальний процес інноваційних технологій, у тому числі використання нових інформаційних можливостей, зокрема комп'ютера, Інтернету.

Також зазначимо, що ефективність контролю визначається його організацією, забезпеченістю технічними засобами (зокрема персональними комп'ютерами), методами та формами, які застосовуються при цьому. До організації контролю висувається ряд вимог, зокрема [4]:

1. Визначення мети контролю знань, умінь та навичок, тобто контроль повинен

Питання педагогіки

бути підпорядкований поставленим цілям навчання. Формулювання мети має орієнтуватися на зміст навчального матеріалу, засвоєння якого буде контролюватися. Сама ж мета спрямовується на вирішення конкретних завдань навчального процесу і його основних складових, оскільки контроль відображає реальний результат навчання, освіти і виховання, а його основні функції підпорядковані загальній меті.

2. Встановлення конкретних, об'єктивних результатів контролю знань. Загальна мета контролю конкретизується через принципи його організації. Показниками ж результату контролю є знання, вміння, навички, досвід творчої діяльності та емоційно-ціннісного ставлення до навколишньої дійсності.

3. Використання методів об'єктивного аналізу і оцінювання отриманих результатів контролю. Ця вимога реалізується одночасно через функції і принципи організації педагогічного контролю. Діагностика навчальних досягнень студентів, основною складовою якої є контроль, крім аналізу отриманих результатів, передбачає встановлення причин допущених помилок, а також відхилень від бажаного результату.

Розглянуті вище функції контролю реалізуються в навчальному процесі через основні принципи. У психолого-педагогічній літературі немає однозначної думки щодо їх класифікації. Принципи організації контролю та оцінювання знань умінь і навичок студентів визначаються метою педагогічного процесу у вищих навчальних закладах, а також об'єктивними закономірностями навчання. Вони визначають основні підходи до контролю і оцінювання знань, умінь і навичок і включають такі вимоги:

- *об'єктивності* – оцінювання знань, умінь та навичок передбачає правильне застосування встановлених критеріїв, єдиних норм оцінювання. На оцінювання знань не повинні впливати симпатії і антипатії викладача, особливості поведінки та здоров'я студента;

- *систематичності* – контроль повинен здійснюватися регулярно протягом семестру та навчального року;

- *всебічності та всеосяжності* – високий ступінь охоплення контролем змісту навчального матеріалу (розділів, тем, теорії і практики), осмисленість, глибину, гнучкість, дієвість, міцність, системність його засвоєння;

- *індивідуального підходу* під час оцінювання успішності студентів – забезпечення таких дидактичних умов, за яких знімається психологічне напруження, тривога студентів за об'єктивність оцінювання їх знань, створюється атмосфера доброзичливості, а справедлива оцінка стимулює кожного студента до систематичної навчально-пізнавальної діяльності, до ліквідації виявлених помилок і недоліків;

- *диференційованості* – різні рівні сформованості знань, умінь та навичок студентів повинні бути відображені диференційованою системою оцінок: «відмінно» (знання глибокі, міцні, системні. Студент вміє застосовувати їх для виконання завдань пошукового характеру, може самостійно оцінювати різноманітні ситуації, явища, виявляти і відстоювати власну позицію); «добре» (відповідь повна, правильна, логічна, обґрунтована, хоча їй бракує власних суджень. Студент вміє робити висновки, виправляти допущені неточності, він знає суть понять, явищ, вміє пояснити основні теоретичні положення, може самостійно застосувати знання в типових ситуаціях); «задовільно» (відповідь правильна, але недостатньо осмислена. Студент розуміє основний навчальний матеріал, здатний з помилками і неточностями дати визначення понять, сформулювати теоретичні положення. Вміє застосовувати знання при виконанні завдань за зразком); «незадовільно» (відповідь зі значними помилками і неточностями, студент відтворює менш як половину навчального матеріалу, має нечіткі уявлення про об'єкт вивчення, елементарні завдання виконує лише за допомогою викладача);

- *різноманітності форм і методів контролю*, що забезпечує ефективність реалізації його функцій [2].

- оволодівають однаковою обсягом знань на одному і тому ж рівні навчання [3].

Найбільш якісно та ефективно завдання та принципи оцінювання знань студентів, викладач має можливість використовувати тільки якісні тести.

На підставі аналізу і узагальнення психолого-педагогічних джерел зазначимо, що серед вимог, що висуваються до тестів, більшість дослідників виділяють наступні: адекватності (валідності); надійності; визначеності (загальнозрозумілості); простоти; однозначності.

Під час розробки та складання тестових завдань, необхідно дотримуватися певних принципів. Аналіз науково-педагогічної літератури, щодо тестового контролю, дав можливість узагальнити принципи розробки та застосування тестів успішності у процесі фахової підготовки. Отже, тести потрібно конструювати за такими *принципами*:

1. *Використання фасетних завдань*. Як відомо з наукової літератури (А. Анастасі) [1], фасет означає дослівно структурно-функціональну одиницю ока комахи.

Фасетні завдання доцільно використовувати при підсумковому контролі, тобто коли при поточному були вже перевірені знання з цих навчальних елементів.

2. *Логічна визначеність змісту завдання*.

3. *Лаконічність завдань*. Цей принцип означає, що завдання у тесті повинні бути сформульовані в максимально простій, коректній і лаконічній формі, що не допускає різного тлумачення.

4. *Принцип поступовості і послідовності*. Завдання ефективні тоді, коли постійно ускладнюються, тобто питання в тесті слід розташовувати в порядку зростання їх труднощі.

5. *Єдність стилю подання завдань різних форм* (інструкція; зміст завдання; відповіді). Тестові завдання однакової форми мають супроводжуватись однією інструкцією з їх виконання.

6. *Принцип цілісності* означає, поєднання в тестах завдань різної форми, тобто тестові завдання повинні мати комплексний характер.

7. *Відповідність змісту завдань обсягу знань, що перевіряються*. У тестах мають використовуватись тільки такі питання, які студенти повинні були вивчити.

8. *Репрезентативність змісту навчальної дисципліни в змісті тесту* полягає в найбільш повному відображенні необхідних знань в завданнях тесту.

9. *Наявність тестових завдань різного рівня*. Тестове питання повинно перевіряти лише конкретний рівень знань студента.

10. *Взаємозв'язок змісту і форми* означає, що навчальний тест у підготовці соціальних педагогів можна охарактеризувати як результат взаємовпливу змісту професійної підготовки завдань з формою, що найбільш підходить змісту.

11. *Визначення значимості знань, що перевіряються*. Цей принцип вказує на

необхідність включати в тест тільки ті елементи знань, які можна віднести до найбільш важливих, без яких знання стають не повними, з численними прогалинами.

12. *Комплексність і збалансованість змісту тесту*. Тест, розроблений для підсумкового контролю знань, не може складатися з навчального матеріалу тільки однієї теми, навіть, якщо ця тема є ключовою в навчальній дисципліні.

13. *Системність змісту*. Це означає підбір такого змісту тестових завдань, що відповідав би вимогам системності при перевірці знань.

14. *Варіативність змісту*. Цей принцип передбачає створення кількох варіантів завдань одного й того ж тесту.

Аналіз ставлення викладачів і студентів до застосування тестового контролю при освоєнні дисципліни «Трактори і машини» на прикладі Відокремленого структурного підрозділу Агротехнічного коледжу Уманського національного університету ми здійснювали через такі завдання:

– вивчення та аналіз практики здійснення тестового контролю у при викладанні дисципліни «Трактори і машини» (метод – контент-аналіз);

– визначення ролі тестового контролю в системі оцінювання навчальних досягнень студентів при вивченні дисципліни «Трактори і машини» (метод – опитування викладачів і студентів);

Результати опитування свідчать, що тестовий контроль, хоча й уведений у систему обов'язкового елементу професійної підготовки майбутніх фахівців згідно з вимогами Болонського процесу, однак застосовується переважно не систематично, лише для констатації рівня знань студентів (47,22% викладачів контрольної групи і 51,16% викладачів експериментальної групи).

Найбільш популярними та використовуваними викладачами тестами є традиційні гомогенні, які характеризуються зростаючою складністю завдань з певної (однієї) дисципліни – 38,89% викладачів контрольної групи і 41,86% опитаних експериментальної групи. Наступними за рейтингом є нетрадиційні адаптивні тести, які визначають рівень адаптованості (готовності) майбутніх соціальних до певних видів діяльності (частка вибірки у контрольній групі становить 22,22% досліджуваних, у експериментальній групі – 23,26%).

Питання педагогіки

Найменш затребуваними у викладацькому колективі є тести, що вимагають інтеграції різних дисциплін, об'єднання зусиль викладачів різних навчальних курсів, або володіння певною системою готовності викладачів до упровадження тестових завдань. Таким чином, отримані результати свідчать про необхідність розробки та проведення для викладачів семінарів, майстер-класів для оволодіння ними різними видами тестового контролю.

Таким чином, опитування викладачів виявило, що у професійній підготовці майбутніх випускників Відокремленого структурного підрозділу Агротехнічного коледжу Уманського національного університету тестування переважно використовується несистемно, лише для фіксації рівня відтворення студентами навчального матеріалу; потребує організації процес оволодіння викладачами різними технологіями та видами тестових завдань, що дозволить підвищити ефективність та якість освіти.

Отже, результати проведеного на констатувальному етапі педагогічного експерименту дослідження виявили низький рівень обізнаності студентів щодо можливостей використання тестового контролю у освітньому процесі вищої школи; індиферентне, байдуже ставлення до тестів як методу педагогічного контролю, внаслідок їх низької придатності до виявлення творчості та саморозкриття студентів. Тобто існуючий в порядок тестового контролю знань дисципліни «Трактори і машини» носить суперечливий характер (це підтверджується й опитуванням викладачів).

Тому завданням подальшого дослідження ми вважаємо є проведення формувального етапу педагогічного експерименту щодо впровадження технології тестового контролю у фаховій підготовці, яка дозволить змінити таке ставлення та підвищити місце й роль тестування; а також дозволить виконати основне завдання професійної підготовки – підвищити якість знань, умінь і навичок майбутніх випускників.

Література

1. Анастаси А. Психологическое тестирование / А. Анастаси, С. Урбина. [7-е междунар. изд.] – СПб.: Питер, 2001. – 688 с.
2. Лузан П.Г. Методика тестування рівня професійної компетентності майбутніх фахівців-аграрників: методичний посібник для науково-педагогічних працівників вищих аграрних навчальних закладів / Лузан П.Г. – К.: Національний університет
3. Подласый И.П. Педагогика. Новый курс: учебник для студ. педвузов в 2 кн. / Подласый И.П. – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2000. – Кн. 1. – 576 с.
4. Ягодзінський А.Й. Оцінка знань студентів та якості підготовки фахівців: (метод. та методол. аспекти): [навч. посіб.] / Ягодзінський А.Й., Муромцева А.О., Иванова Л.В. та ін.; за ред. А.Й. Ягодзінського. – К.: ІЗМН, 1997. – 216 с.